

галузей економіки з визначенням ролі та місця суб'єктів господарювання держсектору;

– доцільно розробляти стратегічні документи розвитку самого держсектору (наприклад, Концепцію щодо запровадження нової моделі управління в Україні, Програму управління державним майном, що доцільно розробляти по завершенню державних приватизаційних програм), що були узгоджені із загальними документами розвитку національної економіки в цілому;

– в окремих стратегічних документах, які передбачається розробляти, мають бути відповідні підрозділи, присвячені особливостям розвитку держсектору;

– стратегічні плани розвитку визначеного кола суб'єктів господарювання держсектору доцільно розробляти на середньостроковий, а також довгостроковий період (5–10 років) із відповідним поточним коригуванням в залежності від змін загальних стратегічних положень, а також виконання середньострокових планів;

– слід посилити увагу до стратегічного планування на рівні керуючих органів господарських товариств державного корпоративного сектору, для чого, зокрема, доцільним є створення в рамках наглядових рад відповідного комітету з цих питань;

– вимоги щодо запровадження інструментів стратегічного планування доцільно враховувати в супутніх документах, зокрема стосовно оцінки ефективності управління в держсекторі.

Крім того, для підвищення рівня «сприйняття» суб'єктами господарювання держсектору заходів щодо впровадження

дуальної моделі управління ним, а також інструментів стратегічного планування доцільним є посилення державного корпоративного сектору (шляхом проведення корпоратизації державних підприємств з подальшою їх консолідацією).

Список використаних джерел

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – 576 с.

2. Манцуров І.Г. Інституційне планування в системі державного регулювання економіки: монографія / І.Г. Манцуров. – К.: НДЕІ, 2011. – 655 с.

3. Пенькова О.Г. Стратегія розвитку економіки: методологічні засади: монографія / Пенькова О.Г. – Умань: Видавець «Сочінський», 2012. – 393 с.

4. Щукін Б.М. Становлення системи стратегічного планування в Україні: проблеми та напрями вдосконалення / Б.М. Щукін, А.В. Циганюк // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – Вип. 11 / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К., 2013. – С. 14–19.

5. Жаворонкова Г.В. Стратегічне управління автотранспортними підприємствами: монографія // Г.В. Жаворонкова, І.П. Садловська, Т.Н. Шкода, В.О. Жаворонков; за редакцією Г.В. Жаворонкової. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 676 с.

6. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» Комітет з економічних реформ при Президенті України. [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

УДК 338.23:336.74

Б.І. КАБАЦІ,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії, Львівська комерційна академія

Перспективи економічного зростання України з урахуванням фактора впливу фінансово-кредитного механізму державного регулювання

У статті комплексно проаналізовано вплив фінансово-кредитного механізму державного регулювання на економічне зростання України, виділено основні групи факторів впливу, а також здійснено оцінку перспектив економічного зростання вітчизняної економіки.

Ключові слова: економічне зростання, диспропорції, фінансово-кредитний механізм, державні видатки, ВВП, конкурентоспроможність.

В статье комплексно проанализировано влияние финансово-кредитного механизма государственного регулирования на экономический рост Украины, выделены основные группы факторов влияния, а также осуществлена оценка перспектив экономического роста отечественной экономики.

Ключевые слова: экономический рост, диспропорции, финансово-кредитный механизм, государственные расходы, ВВП, конкурентоспособность.

In this paper the author comprehensively analyzes the financial and credit mechanism of state regulation on economic growth in Ukraine, highlights the main groups of influencing factors, and assesses the prospects for economic growth in the domestic economy.

Keywords: economic growth, disparities, financial-credit mechanism, government spending, GDP, competitiveness.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток країн із ринковою економікою пов'язаний із формуванням інновацій-

но-інвестиційної моделі, а інтенсивність та якість економічного зростання насамперед залежить від забезпечення фінансовими ресурсами та ефективністю їх використання. В даному аспекті важливим є розробити та запровадити дієвий механізм державного регулювання суспільних відносин із врахуванням фактора глобалізації соціально-економічного розвитку. Пріоритетного значення набуває регулювання фінансово-кредитної сфери, зокрема бюджетної та грошово-кредитної політики держави з метою формування конкурентоспроможної вітчизняної економіки та її зростання. Питання визначення впливу фінансово-кредитного механізму на економічне зростання набуває ще більшої актуальності з огляду на необхідність пошуку нових альтернативних джерел фінансування розвитку економіки, а також удосконалення існуючих механізмів залучення та використання фінансових ресурсів. Зважена політика державного регулювання фінансово-кредитного механізму вимагає не лише удосконалення існуючих підходів та методів, а й її збалансування відповідно до сучасних вимог та реалій розвитку світової економіки, що становить значний науковий інтерес та обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вагомий внесок у дослідження параметрів економічного зростання зробили такі вчені, як П. Самуельсон, В. Норгауз, Р. Дорнбуш, С. Фішер, М. Фрідман, Ф. Модільяні, Р. Солоу, Дж. Тобін, А. Пігу, А. Лаффер та багато інших. Серед вітчизняних науковців питанням дослідження фінансово-кредитної політики та державного регулювання економічного зростання відзначимо праці: О. Амоші, О. Барановського, Г. Башнянина, Є. Бойка, А. Гальчинського, В. Гейця, А. Гриценка, Б. Данилишина, С. Дзюбика, М. Долішнього, А. Іларіонова, Б. Кваснюка, О. Ковалюка, М. Козоріз, М. Крупки, В. Лещука, В. Литвицького, І. Лютого, І. Михасюка, В. Найдьонова, М. Чумаченка, В. Юценка, аналітиків Національного інституту стратегічних досліджень та інших. Незважаючи на значну кількість наукових праць з даної проблематики, недостатньо уваги приділено виявленню комплексного впливу кількісних та якісних факторів на економічне зростання країни в умовах глобалізації.

Метою статті є комплексний аналіз впливу фінансово-кредитного механізму державного регулювання економічного зростання України та окреслення визначальних перспектив розвитку вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу. Ринкова трансформація, зумовлена необхідністю радикальних перетворень практично всіх елементів економічного, політичного та соціального життя України, розпочалася на фоні глибоких структурних диспропорцій. Специфічні негативні умови (значний рівень монополізації виробництва, відсутність оптимальної виробничої структури економіки, недостатній рівень розвитку банківської системи, ринку кредитних ресурсів, залежність від імпорту енергоносіїв та ін.) значно посилили недоліки перехідного періоду та спричинили виникнення кризових явищ, які погіршували економічну ситуацію аж до середини 1999 року.

Практично кожна країна з перехідною економікою переживає подібний період спаду виробництва, що підтверджує досвід усіх європейських країн, які здійснюють ринкові реформи. Як і Україні, їм довелося переборювати наслідки стрибкоподібного підвищення цін на імпортні енергоносії, розриву економічних відносин із сусідніми державами, відсутності дієвих механізмів саморегуляції ринкової економіки та інструментів державного впливу. Проте країнам Центральної Європи вдалося подолати більшість негативних проблем трансформаційного періоду протягом трьох-п'яти років, а в українській економіці цей процес набув затяжного характеру.

Формування перехідної економічної системи як одного з основних вимагало вирішення питання розробки нового механізму державного регулювання економічного розвитку країни. Він докорінно відрізнявся від інструментарію, який характеризував командно-адміністративний тип суспільно-економічних відносин, і повинен був сприяти переходу від абсолютизації державних механізмів до формування інструментів ринкового саморегулювання.

Відсутність комплексного та науково обґрунтованого підходу щодо розробки специфічного, з врахуванням особливостей розвитку, механізму державного регулювання української економіки спричинила погіршення динаміки зростання основних економічних показників та виникнення стагфляційних процесів у країні.

Чинники значного падіння обсягу виробництва в Україні можна поділити на дві групи:

- ті, які сформувалися ще під час перебування України у складі Радянського Союзу;
- ті, які виникли вже після початку трансформаційних змін.

До основних чинників першої групи можна віднести такі:

1. Важливим аспектом економічного зростання в умовах колишнього Радянського Союзу був принцип випереджаючого зростання виробництва засобів виробництва порівняно з виробництвом предметів споживання. Наслідком подібних підходів для української економіки стала нераціональна структура промисловості, три чверті виробництва якої складала продукція важкої промисловості і лише чверть – продукція, що призначена для задоволення потреб споживачів.

2. Ступінь інтегрованості економіки України в колишній радянській господарській комплекс була набагато більш високою, ніж економік держав Центральної та Східної Європи в економічний простір РЕВ. Тому розрив старих господарських зв'язків болісно відобразився на вітчизняній економіці.

3. Однією з важливих причин падіння обсягів виробництва в Україні став успадкований потужний військово-промисловий комплекс, який значно перевищував потреби українського суспільства та потребував негайного перепрофілювання.

До основних чинників, що сформувалися вже під час незалежності України, можна віднести:

1. Використання на початковому етапі суто еволюційного шляху ринкової трансформації без визначення чітких корот-

кострокових орієнтирів щодо проведення інституціональних, економічних та політичних реформ.

2. Відсутність чіткого розуміння щодо формування ефективних важелів державної регуляції економічних процесів.

3. Недостатньо чітку спрямованість структурної перебудови економіки України, а особливо відсутність ефективного механізму входження сільського господарства в систему ринкових відносин.

4. Недостатню послідовність здійснення політики економічної лібералізації, приватизації та демонополізації.

Період з 2000 року можна визначити як такий, що відображає покращення економічної ситуації в країні та характеризує вихід її з кризи. Проте неправильним буде визначення його як періоду економічного зростання, оскільки у своєму реальному відображенні основні економічні показники не наблизилися до рівня 1990 року.

Формування ефективного механізму державного регулювання економічного зростання України, спрямованого на зростання результативності економічної діяльності суспільства, потребує ґрунтовного вивчення поточної економічної та інституціональної ситуації у країні.

Важливим є врахування впливу чинників інституційного середовища: правових, економічних, зовнішньоекономічних, соціокультурних, політичних. Кожна з цих груп чинників впливає на ефективність механізму державного регулювання ринкової економіки, на можливості держави впливати на характер і темпи економічного зростання.

Встановленню взаємозв'язків між динамікою економічного зростання та ефективністю функціонування інститутів (ефективністю інституційного середовища) присвячує своє дослідження Л.В. Таміліна [3, с. 309–326]. Економічне зростання залежить від традиційних чинників (інтенсивність накопичення фізичного та людського капіталу; зростання продуктивності праці, що обумовлено розвитком технологій та підвищенням ефективності виробництва внаслідок інтеграції національної економіки до міжнародного поділу праці), які на пряму залежать від діючих інститутів [3, с. 311–312]. Відповідно інституційне середовище стає визначальним в моделі державного регулювання динаміки економічного зростання.

Дослідження впливу основних чинників інституційного середовища на механізм державного регулювання економічного зростання України:

• 1 група – правові чинники.

Розвиток національної економіки передбачає розвиток інститутів, які її персоніфікують, а знання особливостей інституційної будови суспільства зменшує невизначеність у розвитку економічної системи та підвищує ступінь передбачуваності в діях економічних суб'єктів. Закони, підзаконні акти, норми, правила гри, обмеження визначають межі та основні інструменти механізму державного регулювання економічного зростання України.

Еволюція правових чинників інституційного середовища сприяє розвитку механізму державного регуляторного

впливу, оптимізації ефективності його застосування. Якість апарата державного управління, достатність та ефективність правової бази, антимонопольне регулювання, взаємоузгодженість дій різних гілок влади – це ті чинники, які забезпечують формування оптимального механізму державного регуляторного впливу на темпи економічного зростання.

Врахування особливостей правових чинників на стадіях розробки та впровадження інструментів як бюджетно-податкової, так грошово-кредитної форми державного регулювання економічного зростання України забезпечує не тільки їх дієвість у короткостроковому періоді, а й визначає можливість формування довгострокової стратегії економічного зростання в країні.

• 2 група – економічні чинники.

Ця група чинників визначає пріоритетність тактичних цілей державного регулювання економічного зростання: темпи інфляції, рівень безробіття, реальні грошові доходи населення, обсяг промислової продукції, структура економіки.

Спрямованість та результативність інструментів фінансово-податкової та грошово-кредитної форми державного регулювання економічного зростання залежить від поточної економічної ситуації в країні (розміру реального ВВП, темпу приросту ВВП у порівнянні з попереднім роком, розміру ВВП на одну особу), очікувань суб'єктів економічної діяльності щодо тенденцій розвитку товарного, грошового, валютного ринків країни.

Вибір пріоритетності між стимулюючими інструментами фіскального та монетарного характеру також на пряму залежить від стану розвитку інститутів фінансового та грошового ринків країни.

До групи економічних чинників, що характеризують вплив на механізм державного регулювання економічного зростання, можна віднести і чинники, пов'язані з ринковою трансформацією економіки України (частка державного сектору економіки, фінансовий стан підприємств, розвиненість ринкової інфраструктури).

• 3 група – політичні чинники.

Структура політичних інститутів значно впливає на темпи економічного зростання. Для країни, що характеризується політичною відкритістю, стабільністю політичного устрою, високорозвиненою системою захисту прав приватної власності та ринковими підходами щодо розподілу ресурсів, механізм державного регуляторного впливу виступає лише доповненням до ефективних ринкових механізмів саморегуляції. В протилежному випадку держава повинна взяти на себе не лише вирішення проблем стимулювання економічного зростання, а й забезпечувати політичну стабільність у країні.

Для української економіки вплив саме цієї групи чинників є найбільш вагомим. Відсутність політичної стабільності, чіткої економічної програми уряду на довгострокову перспективу, значний рівень політизованості більшості економічних рішень (починаючи від прийняття бюджету країни, формування податкової системи, завершуючи програмами економіч-

ного та соціального розвитку країни) призводять до послаблення регулюючої ролі держави.

Саме усунення впливу політичних чинників на економічний розвиток країни, на спрямованість та тактику державного регулювання економічного зростання і має визначатися як критерій покращення інституційного середовища країни.

• *4 група – соціальні чинники.*

Рівень доходів, зайнятість населення, розвиток соціального захисту, соціальні гарантії, структура та менталітет населення (індивідуальні характеристики груп населення, демографічна ситуація, податкова культура) тощо – це ті соціальні чинники, які, з одного боку, визначають спрямованість заходів держави щодо стимулювання економічного зростання; з іншого – вони є критеріями оцінки ефективності механізму державного регуляторного впливу.

Враховання соціальних чинників за умов формування інструментів фінансово-податкового та грошово-кредитного регулювання динаміки економічного зростання стало більш вагомим при виборі моделі економічного розвитку України – соціально орієнтованої моделі західноєвропейського зразку.

• *5 група – зовнішньоекономічні чинники.*

В умовах сучасних інтеграційних процесів, вступу України до СОТ та значної залежності української економіки від зовнішньоекономічної діяльності, враховання зовнішньоекономічних чинників при формуванні механізму державного регулювання економічного зростання є визначальним.

Важливу роль у прискоренні зростання вітчизняної економіки може зіграти міжнародна фінансова інтеграція. Залучення іноземного капіталу та запозичення на міжнародних фінансових ринках, членство у наднаціональних організаціях спроможні покращити якісні та кількісні характеристики економічного зростання України.

Враховання впливу перелічених груп чинників інституційного середовища при формуванні інструментарію фінансово-податкового та грошово-кредитного регулювання економічного зростання в Україні дозволить максимально адаптувати його до поточних умов економічного розвитку країни та забезпечити ефективність державного регуляторного впливу на динаміку економічного зростання в довгостроковій перспективі.

Проведення аналізу на рівні III та IV етапів дозволяє визначити можливість державного регулювання динаміки економічного розвитку країни шляхом поєднання інструментів фінансово-податкового та грошово-кредитного регулювання.

Частіше всього застосовуються такі варіанти поєднання цих форм державного регулювання економічного зростання:

1. Стимулююче фінансово-податкове регулювання паралельно із застосуванням рестрикційного грошово-кредитного регулювання економіки. Збільшення розміру державних видатків та зменшення частки податкових надходжень до дохідної частини бюджетної системи країни забезпечує стимулюючий ефект шляхом зростання доходів як домогосподарств, так і підприємницького сектору країни. Зростаючий

рівень доходів призводить до короткострокового періоду дестабілізації ситуації на товарному ринку країни, що спричиняє розвиток інфляційних процесів. Обмеження грошової пропозиції, зменшення кредитних можливостей комерційних банків, пожвавлення діяльності фондового ринку країни стримує динаміку інфляційних процесів та сприятливо впливає на ситуацію на товарному ринку. Покращуються не тільки кількісні, а й якісні характеристики економічного зростання.

2. Експансіоністське грошово-кредитне регулювання в поєднанні з стримуючим фінансово-податковим. Якщо стимулюючий ефект забезпечується розширенням грошової пропозиції, то в короткостроковому періоді це призведе до пожвавлення інвестиційної діяльності в країні та до розширення кредитних ресурсів комерційних банків. Дисбаланс, що виникне на товарному ринку, в даному випадку пов'язаний зі зростанням попиту, буде впливати на середній рівень цін до моменту, коли пожвавлення інвестиційної діяльності забезпечить адекватний приріст товарної пропозиції. Можливим є інший варіант розвитку подій: зниження облікової ставки зумовлює відносно зростання доходності державних цінних паперів та збільшення надходжень до бюджету від їх реалізації. Це, своєю чергою, сприяє зростанню бюджетних видатків або ж скороченню рівня оподаткування як факторів впливу на ринкову кон'юнктуру з боку фінансово-податкового регулювання.

Комбінація заходів стимулюючого характеру різних форм державного регулювання ринкової економіки повинна чітко узгоджуватися з поточною ситуацією в реальному секторі економіки країни. Серед чинників, що впливають на вибір інструментів фінансово-податкової та грошово-кредитної форм, можна виділити такі:

1. *Фаза економічного циклу, на якій перебуває економіка країни.* На стадії депресії або рецесії найбільш дієвими є інструменти фінансово-податкового регулювання, оскільки вони сприяють покращенню використання економічних ресурсів, забезпечують доповнення низького рівня сукупного попиту, зростання рівня доходів економічних суб'єктів. На стадії наближення до потенційного розміру ВВП застосування інструментів фінансово-податкової форми державного регулювання економіки спричиняє витіснення приватних інвестицій та дестабілізує ситуацію на товарному ринку. Пріоритетність грошово-кредитних інструментів у цей період підтверджується як теоретично, так і практично.

2. *Стан бюджетної системи країни.* Дефіцит бюджету країни, що має циклічний характер (є результатом не регуляторних заходів з боку держави, а наслідком неспроможності економіки країни забезпечити такий рівень надходжень, який є достатнім для фінансування зростаючих потреб суспільства), зменшує позитивний вплив фінансово-податкових інструментів. У такому випадку використання монетарних інструментів забезпечує не тільки фінансування бюджетного дефіциту, а й позитивно впливає на покращення економічної динаміки в країні.

3. *Темп інфляції.* Високі темпи інфляційних процесів в країні зменшують вагомість як фінансово-податкових, так і грошово-кредитних інструментів. Застосування стимулюючих заходів як першої, так і другої форм сприяє розвитку інфляційної спіралі в економіці.

4. *Стан розвитку банківської системи країни.* Розвиток ринку кредитних ресурсів є основним чинником грошово-кредитного регулювання. За умови недостатнього його розвитку або нестабільності банківської системи країни в цілому стимулювання економічного зростання в країні шляхом використання монетарних інструментів є неможливим.

Щодо перспектив економічного зростання України, то зазначимо, що одним із визначальних факторів економічного зростання на сучасному етапі є конкурентоспроможна економіка. Вітчизняна економіка на даному етапі є неспроможною забезпечити високий рівень і достатню якість життя населення, оскільки залишається поза світовим конкурентним середовищем. Відповідно уряд задля вирішення даної проблеми до ключових своїх завдань відносить якнайширше залучення інвестиційних капіталів, які стануть джерелом нових знань, технологій і принципів управління, підвищення зайнятості. Нагадаємо, що Україна у рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності 2012/2013 поліпшила свої позиції відразу на дев'ять пунктів і зайняла 73-тє місце серед 144 країн світу, які досліджувалися. Позиція України підвищується другий рік поспіль (після падіння на 17 пунктів у 2009–2010 роках) і досягла докризового рівня [2, 4]. Проте реальний стан справ в економічній системі доволі суперечливий, а фінансові результати свідчать про негативні тенденції. В даному аспекті зазначимо, що завданнями державної політики на 2013–2014 роки визначено: удосконалення чинних тарифних систем у сферах природних монополій; забезпечення підтримки оптимального рівня інфляції, який не перешкоджатиме економічному розвитку країни; стимулювання зниження готівки в структурі грошового обігу та дедоларизація економіки; забезпечення збалансованості державних фінансових ресурсів із реальними можливостями національної економіки; забезпечення фінансової стабільності; детінізація економіки; зниження адміністративних бар'єрів для розвитку підприємництва; удосконалення процедур отримання документів дозвільного характеру; зменшення втручання контролюючих органів у господарську діяльність; нормативно-правове регулювання сфери ігорного бізнесу; підвищення рівня відповідальності роботодавців за порушення трудового законодавства та умов оплати праці; формування механізму та процедури проведення оцінки стану і перспектив розвитку малого та середнього підприємства та рівня ефективності державної підтримки; розроблення та впровадження новітніх технологій, спрямованих на розвиток внутрішнього виробництва та інноваційної економіки; створення банку розвитку з метою стимулювання та підтримки розвитку пріоритетних сфер економіки, інвестиційних та інноваційних проєктів, залучення для їх фінансування дов-

гострокових зовнішніх інвестицій в економіку держави [1]. Усі ці заходи повинні якнайповніше сприяти економічному зростанню держави та націлені на підвищення рівня стійкості вітчизняної економіки до зовнішніх та внутрішніх загроз. Виконання та дотримання описаних пріоритетів повинно створити передумови для повного відновлення економіки після кризи, а також підвищення рівня її конкурентоспроможності. На жаль, на даний час перспективи стійкого економічного зростання української економіки є доволі суперечливими і потребують значного доопрацювання в аспекті визначення пріоритетів, а також механізмів їх дотримання. Значну роль у цих процесах має відігравати фінансово-кредитне регулювання, адже будь-які реформи та зміни в економічній системі повинні бути підкріплені відповідним фінансуванням. Дана проблематика надалі залишається актуальною, зокрема в аспекті пошуку нових альтернативних джерел фінансування, і потребує наступних більш ґрунтовних досліджень.

Висновки

У підсумку зазначимо, що серед інструментів державного регулювання провідне місце займають фінансово-податкові, серед яких виокремлено політику державних видатків і величину видатків розвитку, які значною мірою впливають на економічне зростання. Аналіз впливу заходів податково-го регулювання на динаміку економічного зростання країни підтверджує необхідність зміни пріоритетності функцій податків із фіскальної на стимулюючу. Аналіз ефективності використання грошово-кредитного механізму державного регулювання економічного зростання доводить, що серед позитивних аспектів розвитку грошового ринку країни можна виділити зростання рівня монетаризації та коефіцієнту фінансової глибини. Підвищення рівня монетаризації економіки України забезпечує прискорення товарних операцій купівлі продажу, здешевлення кредитних ресурсів та забезпечує зростання сукупного попиту. Проте подальше дослідження розміщення грошової маси країни доводить, що в останні роки відбувається переміщення частки грошового потоку від суб'єктів господарювання до фізичних осіб. Виявлена тенденція негативно впливає на ситуацію на товарному ринку країни, оскільки стимулює зростання товарного попиту, без прискорення розвитку товарної пропозиції. Погіршує ситуацію і надання переваги з боку банківських установ споживчому кредитуванню над інвестиціями.

Серед основних напрямів оптимізації фінансово-податкового механізму державного регулювання економічного зростання, дія якого пов'язана з обсягами та структурою державних видатків, доцільними будуть такі заходи:

– враховуючи поточні завдання державного регулювання економічного зростання України та в залежності від соціально-економічної ситуації в країні доцільним є надання переваги регуляторній функції державних видатків, оскільки саме вона, шляхом факторів пропозиції та розподілу, стимулює зростання ВВП;

– протягом короткострокового періоду доцільним є визначення та фіксація розміру державних видатків на рівні не більше 30% до ВВП. У подальшому за умови збільшення розміру дохідної частини бюджету можливим є збільшення і розміру витрат;

– важливим є збільшення частки видатків, в загальній їх сукупності, що мають «продуктивний» характер і пов'язані з розвитком пріоритетних галузей економіки та розвитком людського капіталу. Спрямування державних бюджетних ресурсів на підтримку галузей народного господарства дозволить вирішити проблему недостатнього обсягу товарної пропозиції та низького рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів та послуг, що призводить до виникнення диспропорції в обсягах експортних та імпорتنих товарних потоків. Спрямування державних видатків в такі галузі економіки України, як сільське господарство, легка та харчова промисловість, галузі обробної промисловості, дозволило б

забезпечити зростання доданої вартості за даними видами економічної діяльності, а також позитивним чином вплинуло на кількісні характеристики ВВП країни та темпи економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id
2. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності / Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська, А.П. Павлюк [та ін.]. – К.: НІСД, 2013. – 120 с.
3. Постсоветский институционализм / Под ред. Р.М. Нуреева, В.В. Дементьева. – Донець: Каштан, 2005. – 480 с.
4. Україна: перспективи розвитку (Консенсус прогноз) / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2012. – Вип. 31: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua > ... > Прогнози.

О.В. КУСТОВСЬКА,
к.е.н., доцент кафедри землевпорядного проектування НУБіП України,
М.С. ЖУКОВА,

студентка магістратури другого року навчання факультету землевпорядкування НУБіП України

Справляння державного мита за посвідчення договорів відчуження та договорів оренди земельних ділянок

Стаття присвячена оцінці справляння митних платежів за посвідчення договорів відчуження земельних ділянок та договорів оренди земельних ділянок. Проаналізовані особливості справляння державного мита та необхідність справляння державного мита, а також спрощення даної процедури.

Ключові слова: мито, митні платежі, договори відчуження земельних ділянок.

Статья посвящена оценке взимания таможенных платежей за удостоверение договоров отчуждения земельных участков и договоров аренды земельных участков. Проанализированы особенности взимания государственной пошлины и доказана необходимость взимания государственной пошлины и упрощения данной процедуры.

Ключевые слова: пошлина, таможенные платежи, договоры отчуждения земельных участков.

The customs fees for certification of alienation of land and land lease agreements are analyzed. Authors considered the important role of state taxes collecting and the need to simplify this procedure.

Keywords: taxes, customs fees, contracts in terms of alienation of land.

Постановка проблеми. Громадяни та юридичні особи України, а також територіальні громади та держава мають

право набувати у власність земельні ділянки на підставі міни, дарування, успадкування та інших цивільно-правових угод. Діюче законодавство визначає перелік правочинів щодо відчуження земельних ділянок, для яких встановлено нотаріальну форму посвідчення і які підлягають державній реєстрації. При посвідченні даних угод обов'язковою складовою є справлення державного мита. У трансформації приватизації земельних ділянок державної та комунальної власності, підготовки функціонування ринку землі – питання справляння державного мита за посвідчення договорів відчуження земельних ділянок та договорів оренди землі набувають особливої актуальності, а процедура сплати державного мита потребує детально аналізу та спрощення.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Правові проблеми права власності на об'єкти нерухомості завжди були в центрі уваги. Зокрема, аналізу митної політики, становлення і розвитку митного законодавства присвятили праці такі науковці: Н. Беляєва, К. Іванов, В. Маслов, А. Мицак, О. Морозов, А. Мостовий, Ю. Напсо, П. Нікитюк, Т. Лісниченко, А. Сідаков, Є. Смирнова, С. Стеценко, В. Чигир та ін.

Метою статті є комплексний аналіз справлення державного мита за посвідченням договорів відчуження земельних ділянок та договорів оренди земельних ділянок, а також